

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

Факультет сценічного мистецтва
Кафедра майстерності актора

РОБОТА АКТОРА В ПОЕТИЧНОМУ ТЕАТРІ ТА КІНО

Навчальна програма до курсу

Харків, 2025

УДК 792.9.071.2.028(073.034)

P58

Друкується за рішенням науково-методичної ради
Харківської державної академії культури
(протокол № 10 від 27.02.2025 р.)

Рецензент:

Роман НАБОКОВ

Кандидат мистецтвознавства, доцент, декан факультету сценічного мистецтва
ХДАК

Укладач:

Ігор БОРИС

Заслужений діяч мистецтв України, доцент, професор кафедри майстерності
актора ХДАК

Робота актора в поетичному театрі та кіно : навч. програма для 2 курсу
Р58 ступеня «бакалавр» спец. 026 «Сценічне мистецтво», освітня програма
«Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» / М-во культури та стратег.
комунікацій України, Харків. держ. академія культури, Ф-т сценічного мистецтва,
Каф. майстерності актора ; уклад. І.Борис. — Харків : ХДАК, 2025. — 40 с.

Навчальна програма «Робота актора в поетичному театрі та кіно» призначена для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (2 курс) зі спеціальності 026 «Сценічне мистецтво» освітньої програми «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно». Головною метою навчальної програми є розкриття особливостей техніки та технології роботи актора драматичного театру та кіно в методиці нової поетичної системи існування як в способі мислення, логіці поведінки та природи почуттів.

УДК 792.9.071.2.028(073.034)

© Харківська державна академія культури, 2025

© Борис І., 2025

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ.....	4
АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ.....	5
ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ.....	7
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	10
ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	36
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ ...	36
ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ.....	37
ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА ...	38
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	38

1. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1	Назва дисципліни	Робота актора в поетичному театрі та кіно
2	Викладачі	Борис Ігор Олександрович
3	Контактні дані викладача (роб.тел., емейл)	ihor_borys@xdak.ukr.education
4	Статус дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Вибіркова
5	Рік підготовки	2
6	Семестр	4
7	Лекції (год.)	10
8	Практичні (семінарські, лабораторні) заняття (год.)	16 практ. занять, 4 семінари
9	Самостійна робота (год.)	60
10	Індивідуальна робота (год.)	-
11	Кількість кредитів	3
12	Загальна кількість годин	90
13	Види поточного контролю	виконання практичних завдань (акторські тренінги); виконання семінарських завдань (доповідь); виконання самостійної роботи (відпрацювання необхідних елементів майстерності актора за допомогою методики нової поетичної системи існування).
14	Вид підсумкового контролю	залік

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

Навчальна дисципліна «Робота актора в поетичному театрі та кіно» посилює світоглядну та професійну підготовку бакалаврів ОПП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно» зі спеціальності «Сценічне мистецтво».

2.2. Пререквізити та пост реквізити дисципліни

«Робота актора в поетичному театрі та кіно» – вибіркова навчальна дисципліна, яка посилює загальну систему викладання фахових дисциплін, для виховання та різнобічного гармонійного розвитку фахівців спеціалізації «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно».

Набуті знання та уміння можуть бути використані при вивченні дисциплін «Майстерність актора», «Історія світової художньої культури», «Специфіка роботи актора в музично-драматичному театрі».

2.3. Мета вивчення дисципліни – розкриття особливостей техніки та технології роботи актора драматичного театру та кіно в методиці нової поетичної системи існування як в способі мислення, логіці поведінки та природи почуттів.

2.4. Завдання вивчення дисципліни:

- дати можливість молодим митцям зрозуміти в сьогоденні великі традиції українського національного мистецтва театру та кіно;
- їх практичне застосування в складній системі професійної роботи театрального та кіномистецтва.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни

У студентів мають бути сформовані наступні загальні та фахові компетентності:

Загальні компетентності (ЗК)	ЗК03. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК08. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.
Спеціальні компетентності спеціальності (СК)	СК01. Здатність генерувати задум та здійснювати розробку нової художньої ідеї та її втілення у творі сценічного мистецтва.

	<p>СК02. Здатність до творчого сприйняття світу та його відтворення у художніх сценічних образах.</p> <p>СК04. Здатність до професійного опанування змістових (інформаційного, виразно-образного) рівнів сценічного твору.</p> <p>СК05. Здатність до публічної презентації результату своєї творчої (інтелектуальної) діяльності.</p> <p>СК06. Здатність до оперування специфічною системою виражальних засобів при створенні та виробництві сценічного твору.</p> <p>СК09. Здатність співвідносити особисте розуміння художньої ідеї та твору із зовнішнім контекстом.</p> <p>СК10. Здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових складних ідей у творчо-виробничій сценічній діяльності.</p> <p>СК11. Здатність до спілкування з широкою професійною, науковою спільнотою та громадськістю з питань сценічного мистецтва та виробництва, до взаємодії із представниками інших творчих професій.</p> <p>СК12. Здатність передавати знання про сценічне мистецтво та практичний досвід фахівцям і нефахівцям.</p> <p>СК13. Здатність розробляти і реалізовувати просвітницькі проекти з метою популяризації сценічного мистецтва в широких верствах суспільства, в тому числі і з використанням можливостей театральної преси, телебачення, Інтернету.</p> <p>СК14. Здатність аналізувати твори літератури і мистецтва на основі критичного осмислення теорій, принципів, методів і понять сценічного мистецтва.</p> <p>СК15. Здатність вільно орієнтуватися у напрямках, стилях, жанрах та видах сценічного мистецтва, творчій спадщині видатних майстрів.</p> <p>СК16. Здатність враховувати етичні засади професійної діяльності.</p>
--	---

У результаті навчання студенти повинні:

<p>Програмні результати навчання (ПР)</p>	<p>ПР02. Мати концептуальні наукові та практичні знання у сфері сценічного мистецтва.</p> <p>ПР04. Здійснювати пошук необхідної інформації у професійній літературі, в мережі Інтернет та інших джерелах.</p> <p>ПР09. Співвідносити мистецькі ідеї та твори із соціальним, культурним та історичним контекстом для глибшого їх розуміння.</p>
--	--

	<p>ПР11. Розуміти сценічне мистецтво як художній та соціокультурний феномен, знати специфічні відмінності художньої мови театру та перформативних мистецтв.</p> <p>ПР13. Знати основні етапи (епохи, стилі, напрямки) у розвитку театру, кіно, літератури, образотворчого мистецтва, музики; основні факти про видатних особистостей у сфері мистецтва; класифікувати види та жанри сценічного мистецтва.</p> <p>ПР14. Самостійно ідентифікувати напрями та концепції сценічного мистецтва у контексті сучасного мистецького і культурного життя.</p> <p>ПР15. Аналізувати та оцінювати досягнення художньої культури, твори літератури та мистецтва з урахуванням історичного контексту. Здійснювати аргументований критичний аналіз творів сценічного мистецтва. Виявляти тенденції розвитку сучасного мистецько-художнього процесу.</p> <p>ПР21. Презентувати результати професійної діяльності та проектів у сфері сценічного мистецтва, доносити до фахівців і нефаківців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, аргументацію та власний досвід.</p>
--	---

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок: кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв, а також мотивується в індивідуальному порядку на вимогу студента; у випадку не виконання всіх зазначених завдань, до заліку здобувач не допускається; всі практичні завдання повинні бути виконані.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії): конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем. Плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі. Недопустимі підказки під час усного опитування та списування у ході контрольних робіт, на іспиті.

Норми академічної етики: дисциплінованість; дотримання субординації; чесність; відповідальність; використання гаджетів заохочується лише при дистанційній роботі.

3.3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усьог о					
		л	пр	с	інд	с.р.		л	пр	с	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Тема 1. Дослідження джерел виникнення українського поетичного театру. Перші поселення племен на теренах України, їх ритуальні та обрядові дійства.	2,83	0,33		0,5		2	2,83	0,25		0,33		2,25
Тема 2. Християнство як новий етап розвитку світогляду людини від язичництва до повноцінного духовного життя. Використання в християнських церковних ритуалах знакових елементів язичницьких дійств.	5,33	0,33		1		4	5,33	0,25		0,33		4,75
Тема 3. Відтворення в народних календарних святах елементів ритуалів та обрядів язичництва.	2,83	0,33		0,5		2	2,83	0,25		0,33		2,25
Тема 4. Перехідний період від архаїчного мистецтва до становлення аматорського і професійного театру.	5,5	0,5		1		4	5,5	0,25		0,5		4,75
Тема 5. Становлення і діяльність вертепного	5,5	0,5		1		4	5,5	0,25		0,5		4,75

аматорського театру.												
Тема 6. Зародження української національної драматургії – твори І.Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка.	5,5	0,5	1			4	5,5	0,25	0,25			5
Тема 7. Філософська спадщина Г.Сковороди.	5,5	0,5	1			4	5,5	0,25	0,25			5
Тема 8. Осмислення українського світогляду Т.Г.Шевченком.	7	1	2			4	7	0,25	0,25			6,5
Тема 9. Осмислення українського поетичного світогляду в драматургії І.Франка.	7	1	2			4	7	0,25	0,25			6,5
Тема 10. Осмислення українського поетичного світогляду в драматургії Л.Українки.	7	1	2			4	7	0,25	0,25			6,5
Тема 11. Специфіка роботи в українському театрі корифеїв.	5,5	0,5	1			4	5,5	0,25	0,25			5
Тема 12. Специфіка роботи над сценічними образами М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької.	5,5	0,5	1			4	5,5	0,25	0,5			4,75
Тема 13. Театр «Березіль» та методика роботи акторів над сценічними образами.	7	1	2			4	7	0,25	0,5			6,25

Тема 14. Поетичний кінематограф О.Довженка. Кінофільми «Земля», «Звенигора», «Зачарована Десна», «Поєми про Море».	6	1	1			4	6	0,25	0,5			5,25
Тема 15. Осмилення роботи над кінообразами в поетичних фільмах С.Параджанова «Тіні забутих предків», І.Миколайчука «Білий птах з чорною відзнакою», «Вавилон ХХ», Л.Осика «Захар Беркут».	6,5	0,5	2			4	6,5	0,25	0,5			5,75
Тема 16. Використання в сучасних театральних та кіно технологіях поетичного спрямування: Б.Ступка, Ф.Стригун, В.Сумський, Р.Недашківська, А.Плохотнюк.	5,5	0,5	1			4	5,5	0,25	0,5			4,75
Усього	90	10	16	4		60	90	4	4	2		80

4. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Дослідження джерел виникнення українського поетичного театру. Перші поселення племен на теренах України, їх ритуальні та обрядові дійства.

План занять:

1. Джерела виникнення українського поетичного театру.
2. Перші поселення племен на теренах України,
3. Ритуальні та обрядові дійства перших поселень на території України.

4. Хорові, інструментально-аутентичні, хореографічні, мовні надбання конкретного поселення та етно-національного угруповання.

Джерела українського поетичного театру сягають давніх традицій народних ритуалів та обрядів, які були важливою частиною духовного життя. Вони включають театральні елементи, що проявлялися у піснях, хорових виступах, танцях, обрядових дійствах, а також народних переказах і легендах. Відродження цих традицій на сцені стало основою для формування національного театру, який активно розвивався в кінці XIX — на початку XX століття. Такі постаті, як Леся Українка, Іван Франко, Микола Куліш та інші, стали основоположниками цього напрямку, привносячи в свої твори глибокий філософський зміст, поетичність та символізм.

Перші поселення племен на території України виникали в палеоліті, проте найважливішими для розвитку української культури стали племена, що мешкали на теренах пізнього бронзового та раннього залізного віку. Це були кіммерійці, скіфи, сармати, а пізніше слов'яни, які сформували основу української нації. Вони будували поселення, організовували сільське господарство, створювали металеві вироби, а також мали розвинену духовну культуру, яка включала релігійні вірування, обряди та ритуали, що згодом стали частиною національної театральної традиції.

Ритуальні дійства в перших поселеннях України, що належали до різних культур, включали поклоніння природним силам, богам і духам предків. Ці обряди проводилися на святах, пов'язаних із зміною сезонів, родючістю землі, врожаєм та родинами. Вони часто мали театральний характер, із участю хору, танців, пісень і символічних жестів. Наприклад, святкування нового року, обряди посвяти, жертвопринесення та інші обряди супроводжувалися спеціальними дійствами, які пізніше переросли в народні театральні форми.

У кожному поселення або етно-національному угрупованні України існували свої специфічні культурні надбання, що були відображенням місцевих традицій і поглядів. Хорові співи, як важлива частина обрядової культури, використовувалися для передачі емоцій та розповідей про події, персонажів, боги. Інструментально-аутентичні традиції включали використання народних інструментів, таких як бандура, кобза, цимбали, які супроводжували виконання пісень і танців. Хореографічні традиції також варіювалися в залежності від місцевості, але вони мали єдину мету — через рухи, символічні жести і танці зображувати важливі етапи життя, побут, вірування людей. Мовні надбання включали розвиток народного епосу, приказок, пісень, які не лише служили засобом спілкування, а й мали глибокий

філософський і символічний зміст, що формувало певний світогляд для кожного народу.

Ці елементи обрядів і традицій стали основою для формування української поетичної драматургії, а згодом і театру, який відзначався глибоким зв'язком із природою, духовністю і народною культурною спадщиною.

Тема 2. Християнство як новий етап розвитку світогляду людини від язичництва до повноцінного духовного життя.

План занять:

1. Порівняльна характеристика особливостей язичництва та християнства в Київській Русі.
2. Християнство як новий етап розвитку світогляду людини.
3. Використання в християнських церковних ритуалах знакових елементів язичницьких дійств

Тема досліджує значний етап в історії духовного життя людства — перехід від язичницької релігійності до християнського світогляду, а також те, як цей перехід вплинув на обрядову практику та релігійні ритуали. Християнство стало новим етапом у розвитку духовного життя, пропонуючи людині інший погляд на світ, Бога та людину в цілому.

У язичництві світогляд був насичений численними божествами, обожнюванням природи та її стихій. Людина в язичницьких віруваннях сприймала себе частиною космосу, де діяли магичні закони природи, і релігійні ритуали були спрямовані на встановлення гармонії з цими силами. Язичницькі дійства включали жертвоприношення, обряди, пов'язані з сезонами та природними циклами, що мали забезпечити добробут племен та підтримувати контакт із божественними силами.

Християнство, яке поширювалось в Європі з IV століття, принесло новий світогляд, заснований на вірі в єдиного Бога, любові, милосерді та спасінні через Христа. Однак, навіть при цьому переході, християнство не змогло повністю відкинути деякі елементи язичницької культури, адже воно було тісно пов'язане з народними традиціями і свідомістю людей того часу.

У християнських ритуалах були зафіксовані численні елементи язичницьких обрядів. Наприклад, багато свят та обрядів, які стали християнськими, мали язичницьке походження, але отримали нове значення в контексті християнської віри. Одним із таких свят є святкування Різдва Христового, яке збігається з язичницьким святом зимового сонцестояння, коли

відзначали повернення світла. Також, в християнських обрядах збереглися елементи язичницької культури, як-от використання природних елементів, таких як вода, вогонь, земля та дерево. У християнських обрядах вода стала символом очищення через хрещення, а вогонь використовується у святкуванні Пасхи.

Таким чином, християнство стало етапом не лише зміни релігійних вірувань, а й переосмислення духовного життя людини. Збереження елементів язичницьких ритуалів у християнських обрядах свідчить про органічне інтегрування старих вірувань у нову релігійну систему. Цей процес дозволив християнству ефективно адаптуватися до культурних традицій різних народів, зберігаючи при цьому свою духовну сутність.

Християнство, яке поширилось на території України з початку X століття, стало новим етапом у розвитку духовного життя українців. Цей перехід був не лише релігійною зміною, але й значною трансформацією світогляду, оскільки християнство принесло з собою нову мораль, етику і філософію життя. Водночас, процес прийняття християнства не був миттєвим і проходив через взаємодію старих язичницьких вірувань і нових християнських уявлень. Багато елементів язичницьких ритуалів були адаптовані до християнських свят та обрядів, зберігаючи певний зв'язок з попередніми релігійними практиками.

Перш за все, християнство принесло нову концепцію єдинобожжя, що значно відрізнялося від язичницької традиції багатьох божеств, а також віри в переродження душі та спасіння. Це суттєво змінило світосприйняття людини — від магічного погляду на світ до усвідомлення духовних законів і моральних принципів. Проте, варто зазначити, що нові християнські обряди часто включали символи і практики, знайомі з язичницького світу.

Одним із яскравих прикладів є перехід язичницьких свят на християнський лад. Наприклад, свято Різдва, яке в язичницькі часи було пов'язане з зимовим сонцестоянням, було перетворено на християнське святкування народження Христа. Деякі обряди, пов'язані з водою, вогнем і природними силами, були адаптовані в християнській традиції, зберігаючи свої давні символи.

Особливу увагу християнські обряди приділяли очищенню, що також є важливим елементом язичницької віри. Обряд освячення води на Водохрещу, який проводиться в період зимового свята, є прикладом використання язичницької символіки очищення через воду, але вже в християнському контексті. Подібні приклади демонструють, як християнство вбирало в себе елементи старої релігійної практики, надаючи їм нового сенсу.

Таким чином, християнство не лише змінювало релігійне життя українців, але й зберігало зв'язок із старими віруваннями, інтегруючи язичницькі обряди і символи в нову релігійну практику. Цей процес є важливою частиною культурної та духовної еволюції народу, що дозволяє глибше зрозуміти, як в різні етапи історії змінювались ідентичність та духовність українського народу.

Тема 3. Відтворення в народних календарних святах елементів ритуалів та обрядів язичництва.

План занять:

1. Знаки та обереги як символ збереження духовних традицій етносу.
2. Кольорові гами одягу, віночків та інших елементів зовнішнього вигляду.
3. Рослини та інші складові частини зовнішнього вираження в ритуально-хореографічних діях та обрядах.

Знаки та обереги є важливою частиною культурної спадщини українського народу, вони служать символами захисту і збереження духовних традицій та національних вірувань. Образи, які створюються в народних ремеслах, символізують зв'язок людини з природою, божественним світом, а також забезпечують їй захист від злих сил. Обереги можуть мати різну форму: це можуть бути талісмани, амулети, вишивки, вироби з дерева, металу або глини, які носять люди для захисту від хвороб, нещастя, чи злих духів.

Один з найбільш популярних оберегів — це «рушники», «пояс», «петриківка», або «талісман», виготовлені вручну з використанням особливих символів. Ці символи можуть мати магічне значення, наприклад, коло, яке є символом нескінченності і єдності. Інші традиційні знаки — це хрест, свастика, які символізують порядок, захист, а також зв'язок між світами.

Таким чином, обереги не лише служать засобом для фізичного захисту, а й виконують важливу функцію збереження духовного зв'язку з нацією, її традиціями, і віруваннями. Вони несуть в собі знання предків і культури, створюючи міцну основу для збереження етнічної самобутності.

Кольорові гами одягу, віночків та інших елементів зовнішнього вигляду мають велике значення в українській культурі. Вибір кольору часто залежав від соціального статусу, віку, свята, сезону та навіть емоційного стану людини. Кольори мали певну символіку, що відображала духовні переконання та поважання природних циклів.

Для прикладу, червоний колір часто символізував життєву силу, здоров'я та удачу. Це був один із основних кольорів народного одягу, який уособлював любов і захист. Білий колір асоціювався з чистотою та святістю,

тому білий одяг або білий віночок носили на святах, релігійних обрядах. Чорний колір традиційно використовувався в похоронних обрядах, позначаючи скорботу.

Віночки, як елемент традиційного жіночого вбрання, також мали своє значення. Вони часто складалися з різнокольорових квітів, що символізували красу, молодість та родючість. У кожній квітці закладений певний сенс: маки символізували силу, а ромашки — жіночність і лагідність. Такі кольорові елементи зовнішнього вигляду відображають зв'язок людини з природою та її місце в духовному світі.

У ритуально-хореографічних діях та обрядах рослини мають важливе символічне значення, що відображає взаємодію людини з природою, а також її зв'язок з сакральним світом. Рослини, особливо ті, що використовуються для обрядових потреб, вважалися носіями магічних властивостей і часто використовувалися в якості оберегів.

Великою популярністю користувалися різноманітні трави, квіти та дерева. Наприклад, верба, що має символічне значення весняного відродження і життя, часто використовувалась на Вербну неділю в релігійних обрядах. Калина, як символ родючості та жіночої сили, часто з'являлася у весільних обрядах. Інші рослини, як наприклад, чебрець, м'ята чи ладан, використовувалися для очищення від злих духів або захисту від недуг.

Рослини також брали активну участь у хореографічних діях, особливо під час святкування, що пов'язані з циклічністю року. Танці, що виконувалися під час таких свят, часто включали елементи "ритуальних рухів", які символізували поєднання людського та природного світів.

Таким чином, використання рослин в обрядових та хореографічних традиціях підкреслює глибоке духовне значення природних елементів в культурі, віруваннях та повсякденному житті народу.

Тема 4. Перехідний період від архаїчного мистецтва до становлення аматорського і професійного театру.

План занять:

1. Зміст сюжетних видовищ аматорських драматичних колективів на основі поєднання язичництва та елементів християнства.
2. Сюжетні мотиви у аматорських виставах за архаїчною міфологією слов'ян.
3. Перші утворення народних, соціально-структурованих, театральних видовищ.

У народному театрі аматорських колективів можна часто спостерігати цікаве поєднання язичницьких мотивів з християнськими у сюжетах, що створюються на основі традиційних свят та обрядів. Вони були результатом історичного процесу християнізації, коли церковні свята поступово почали змішуватися з народними обрядами та ритуалами, що мали язичницьке коріння. Власне, такі аматорські вистави часто слугували народному вихованню, пропагуючи моральні цінності через образи добрих і злих сил, небесних і земних богів, свят і чудес.

Зміст таких видовищ полягає в об'єднанні двох систем вірувань, де, з одного боку, язичницькі мотиви (поклоніння природним силам, обряди святкування родючості, сонця, землі) вступають у взаємодію з християнськими символами спасіння, покаяння і відродження. Ці вистави часто поєднували ідеї воскресіння, очищення від зла, допомоги через божественну силу, а також зображували боротьбу світла і темряви.

Зазначені видовища мали вигляд ритуальних дійств, що включали пісні, танці, драматичні сценки, що створювали атмосферу особливого святкового піднесення, а також віру в силу добра і захисту. Це могло бути, наприклад, обрядове святкування Різдва чи Великодня, з елементами язичницького вшанування природи та її циклів.

Аматорські вистави, що використовують архаїчну міфологію слов'ян, часто зображають зв'язок людини з природними силами, богами і духами предків. Сюжети таких вистав можуть обертатися навколо природних явищ — зміни пори року, родючості, циклів життя і смерті, обрядів очищення чи шанування певних елементів природи (сонця, вогню, води).

Типові мотиви для таких вистав включають:

Боротьба між добром і злом, де боги добрих сил допомагають людині, а злі сили намагаються її підкорити чи знищити.

Ритуали родючості — святкування на честь зміни сезонів, запалення вогнів, закликання дощів чи пожвавлення землі.

Трансформації та перевтілення — персонажі часто мають можливість змінювати свою форму, що символізує циклічність і воскресіння природи.

Спілкування з духами предків — персонажі можуть звертатися до духів лісу, води, поля, намагаючись отримати від них підтримку чи мудрість.

Такі сюжети були не лише способом збереження національної культури, а й важливим засобом морального та емоційного виховання, бо вони часто містили уроки про взаємодію з природою та іншими людьми, про важливість єдності з духовним світом.

Перші утворення народних театральних видовищ виникли як результат соціальних потреб і духовних практик. Вони мали своїм корінням релігійні

обряди, пов'язані з культами природи, де важливими були колективні дії людей, що об'єднували їх у певні соціальні структури. Це були не тільки прості театральні вистави, а й великі соціальні події, у яких національні, культурні та релігійні аспекти тісно перепліталися.

Народні театральні видовища часто організовувались у вигляді масових свят, ярмарків, народних святкувань, на яких обов'язково виконувалися ритуальні пісні, танці та інші форми вистав, які супроводжували різні життєві цикли (посіви, жнива, народження, весілля, поховання). Вистави були не просто культурною подією, а мали важливу соціальну функцію, об'єднуючи членів громади.

Сюжети, як правило, були простими, пов'язаними з повсякденними потребами, але не менш важливими для розвитку національної свідомості, вони були етапами у становленні аматорського театру, який мав основи для подальшого розвитку професійного театру.

Тема 5. Становлення і діяльність вертепного аматорського театру.

План занять:

1. Новорічні свята та їх різнобарвність виявлення в різних регіонах України.
2. Вертепна скринька та її наповненість сакральним і побутовим змістом.
3. Персонажі в народних вертепних зимових календарних святах та їх поєднання з релігійними та соціально-побутовим мотивами.

Новорічні свята в Україні мають глибокі корені в народних традиціях, і в кожному регіоні вони набувають своєї унікальної форми, зберігаючи національний колорит та самобутність. Відзначення Нового року поєднується з численними обрядами та святкуваннями, які варіюються залежно від локальних традицій та релігійних впливів. У західних регіонах України, зокрема на Галичині, поширені святкові обряди, пов'язані з вертепом, калядками, колядуванням і щедрівками, які виконуються з метою запрошення добробуту, родючості та щастя в новому році.

В центральних та південних областях популярні ритуали, що містять обрядові страви та символіку захисту дому від злих духів, що допомагають очистити оселю перед новим початком. Водночас, сході країни Новий рік часто супроводжувався піснями та хоровими співами, відомими як "щедрівки", що відображають теми родючості, благополуччя та багатства.

Ці різноманітні традиції засвідчують багатство культури України, поєднуючи язичницькі й християнські елементи в одному святковому циклі.

Вертепна скринька, як символічна частина української культури, стала важливим елементом святкових дійств, особливо в період Різдва. Вона є компактним театральним пристроєм, що дозволяє втілювати сценки з народної, релігійної та побутової тематики. У традиційних вертепах поєднуються релігійні та соціально-побутові мотиви, що створюють різнобарвний світ, в якому сакральне і повсякденне зливаються у єдину картину.

Сакральний зміст вертепної скриньки зосереджений навколо сцен, що зображують народження Ісуса Христа, а також елементи біблійних сюжетів, таких як поклоніння пастухів, три царі, народження у Вифлеємі. Побутова ж частина вертепу може включати сцени з повсякденного життя селян: родинні стосунки, побутові переживання, світська тематика.

Ці дві складові вартують особливої уваги, оскільки надають вертепу багатошарового значення, в якому поєднуються духовність і народні звичаї.

Персонажі вертепу є символами не тільки релігійних архетипів, а й народних уявлень про соціальні ролі, моральні уроки та стосунки між людьми. Вони включають біблійних героїв (Мати Божа, Святий Йосип, пастухи, три царі), а також персонажів народного походження (дід, баба, смерть, чорти, ангели).

У релігійному контексті персонажі вертепу часто втілюють боротьбу між добром і злом. Наприклад, сцена, в якій ангел або пастухи сповіщають народження Христа, підкреслює святість і значущість цього події для всього людства. Однак персонажі з народної тематики, такі як смерть або чорти, вносять елементи іронії та гумору, відображаючи повсякденні труднощі селянського життя.

Персонажі також можуть уособлювати соціальні та побутові мотиви – образи бідних та заможних людей, їх відношення до свят, до працюючих на землі, або до гостей, що приходять на свято. Вертеп таким чином не тільки демонструє біблійні події, але й відображає життя простих людей, їхні стосунки і переконання, забезпечуючи глибоке зв'язування духовних, моральних і соціальних аспектів.

Ці персонажі, об'єднуючи релігійні, соціальні та побутові мотиви, створюють багатий і живий образ культури і традицій українського народу.

Тема 6. Зародження української національної драматургії – твори І.Котляревського та Г. Квітки-Основ'яненка.

План занять:

1. Перші вияви фіксованих національних традицій України в творах І.Котляревського «Енеїда», «Наталка-Полтавка».
2. Народний гумор та його вираження в сюжетах «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик» та інших творах слобожанського письменника Г. Квітки-Основ'яненка.

Твори Івана Котляревського, зокрема «Енеїда» та «Наталка-Полтавка», стали основою для вираження українських національних традицій і культури. «Енеїда», яка, хоч і базується на античній міфології, переповнена українським колоритом і гумором, адаптує міфи до реалій українського життя, зокрема повсякденних звичаїв, народних традицій, зокрема весільних обрядів, свят та побутових моментів.

У «Наталці-Полтавці» І.Котляревський зображує українське село та його особливості. Тут значну роль відіграють характерні риси української національної культури — простота, щирість, народна мова, фольклорні елементи, весільні обряди, звичаї родинних відносин. Твори відображають народні ідеали, мораль та естетику, підкреслюючи національні риси у фольклорі, мовленні та поведінці персонажів, що також виявляється у використанні народних пісень, прислів'їв, обрядів, гумору.

Іван Котляревський став основоположником української національної літератури, заклавши підвалини для наступних поколінь письменників у відображенні національних традицій, що набули популярності у його творах.

Григорій Квітка-Основ'яненко — це один із найбільших майстрів народного гумору в українській літературі, і його твори «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик» та інші — це яскраві приклади того, як народний гумор втілюється в літературних сюжетах.

У «Сватанні на Гончарівці» відображено народний гумор, заснований на розвагах, комічних ситуаціях і взаємодії персонажів. Гумор виявляється в образах кумедних, але людських персонажів, серед яких зазвичай перебувають селяни, що прагнуть вирішити свої повсякденні проблеми — як-то одруження або обрання партнера для весілля. У цій п'єсі гумор поєднується з зображенням соціальних типів, таких як лукаві та хитрі свати, веселі наречені і переповнені безтурботним оптимізмом герої.

У «Шельменку-денщику» гумор бере початок від комічних ситуацій, в яких головний герой постає як хитрий, обдарований, але недалекоглядний персонаж, здатний вирішити проблеми своєї армії (і власні) незвичайними та вигадливими способами. Гріхи персонажів, такі як жадібність, нерозумність, нескінченні амбіції — усі ці риси представлено через комічну призму.

Народний гумор Г. Квітки-Основ'яненка здебільшого використовує смішні та трагікомічні ситуації, в яких він знаходить відображення людських слабкостей та характерів, але через гумор акцентує важливі моральні уроки, спрямовані на виявлення справжніх людських чеснот, як-то щирість, чесність та рішучість у стосунках.

Тема 7. Філософська спадщина Г.Сковороди.

План занять:

1. «Входження в національну свідомість та народне життя філософії, відтвореної в творах Г.Сковороди.
2. «Сад божественних пісень» та інші філософсько-поетичні надбання як пізнання людини в духовно-гуманітарній сфері життя.

Філософія Григорія Сковороди, яка ґрунтується на глибокому сприйнятті людської душі та природи, зіграла важливу роль у формуванні національної свідомості українців. У своїх творах він виступав не лише як мислитель, а й як поет, учитель та духовний наставник, використовуючи фольклорні мотиви та елементи народної мудрості для вираження своїх філософських ідей.

Сковорода піднімав питання свободи, внутрішньої гармонії, взаємозв'язку людини та природи, підкреслюючи важливість моральної та духовної самостійності. Його філософія виходила за межі чисто теоретичних роздумів і проникала в повсякденне життя людей, де вона поєднувалася з народними уявленнями, цінностями та культурними практиками. Зокрема, він створював образи, які були зрозумілі й близькі людям простого стану — це дало можливість його ідеям стати частиною національної свідомості.

Так, через свої твори Сковорода стимулював розвиток національної ідентичності, що згодом виявилось у формуванні українського світогляду, що відображав глибокий зв'язок із народними традиціями та духовними прагненнями. Тому його філософія вважається важливим етапом в історії української культури.

«Сад божественних пісень» є одним із центральних творів Г.Сковороди, що являє собою синтез філософії, поезії та релігійних роздумів.

У цьому творі Сковорода розвиває свою концепцію життя як «сад», де кожен з нас має знайти своє місце й «плоди», а шлях до цього — через самопізнання і духовний розвиток. Автор використовує поетичні форми для вираження глибоких філософських істин, а також для запитань про роль людини у світі та її місце в духовному просторі.

Філософсько-поетичні надбання Сковороди, такі як його роздуми про свободу, душу, моральність, а також сприйняття людини через призму її духовного розвитку, глибоко вплинули на гуманітарну думку. Вони стали основою для формування цілої школи української філософії та поезії, що поєднувала в собі як глибоке осмислення духовних аспектів людського життя, так і прагнення до гармонії із навколишнім світом.

Через свої твори Сковорода підняв питання, що мали надзвичайне значення для розвитку духовної та культурної традиції України, а також для європейської філософії в цілому. Його ідеї про внутрішній світ людини, самопізнання і моральну свідомість сприяли розвитку української духовності та глибокому розумінню гуманітарних ідеалів.

Тема 8. Осмислення українського світогляду Т.Г.Шевченком.

План занять:

1. «Кобзар» як дороговказ до усвідомлення ідентифікації української нації.
2. Поетичність творчості Т. Шевченка – основа пізнання духовного стану людини.

«Кобзар» Тараса Шевченка – це не просто збірка поезій, а й своєрідний дороговказ, який допомагає осмислити ідентичність української нації. Через свої вірші Шевченко звертається до глибоких тем, які стосуються історії, культури, боротьби та духовної свободи українців. Його творчість стала символом національного пробудження і осмислення власної сутності, важливості збереження національних традицій, мови та культури.

У «Кобзарі» Шевченко виступає як поет, який не тільки змальовує картини повсякденного життя простих людей, але й формує колективну національну свідомість, закликаючи до боротьби за волю, рівність і гідність. У його віршах відображена гірка реальність поневолення українців, але водночас присутній заклик до гідності та національного відродження. Шевченко зумів створити літературний твір, що став ключем до саморозуміння українського народу і його місця у світовому контексті.

Вірші з «Кобзаря» стали не лише етапом на шляху національної свідомості, але й важливим елементом розвитку української літератури, історії та культурної спадщини.

Поетичність творчості Тараса Шевченка є основою для пізнання не лише зовнішнього світу, але й духовного стану людини. Шевченко володів унікальним даром передавати глибину душевних переживань, болю, радості, сумнівів і сподівань своїх героїв, що дозволяє читачеві відчувати і зрозуміти їхній внутрішній світ. Його поезія – це не просто вірші, це дзеркало людської душі, де переплітаються боротьба, надія, самотність, любов і страждання.

Шевченко був майстром передачі складних внутрішніх переживань через прості, але глибокі образи. В його творах духовний стан людини є багатограним, і кожен його вірш – це спроба осмислення важливих питань, таких як свобода, ідентичність, справедливість, моральність, стосунки між людиною та суспільством.

Поетичність Шевченкових творів дозволяє глибше проникнути в їхній зміст, пізнати не лише загальнолюдські проблеми, а й віднайти своє місце в цьому світі. Він вмів чуттєво зобразити стани людини, які дають можливість кожному читачеві знайти відгук в його власному серці, зрозуміти свою духовну сутність і місце в житті.

Тема 9. Осмислення українського поетичного світогляду в драматургії І.Франка.

План занять:

1. Титанічна праця І. Франка в його щоденному житті та творчості письменника.
2. Драматургічні та прозові твори І. Франка, а також поетичний зріз для входження в світ високої майстерності.

Іван Франко – один з найбільших українських письменників, чиє життя було відзначене надзвичайною працьовитістю та відданістю літературній та громадській діяльності. Він був не лише письменником, а й ученим, публіцистом, перекладачем і політичним діячем. Титанічна праця Франка проявлялася в кожному аспекті його життя. Його дні були заповнені безперервною роботою, що включала написання численних творів, досліджень, перекладів, а також активну участь у національно-політичних процесах.

Творчий шлях Франка був сповнений боротьбою, адже через складні особисті обставини, матеріальні труднощі та політичні репресії він не тільки не зупинився, а й надалі писав, шукаючи нові форми виразу. Франко працював в умовах постійної нестабільності, але його дисципліна і глибока внутрішня потреба служити своїй нації були основою для його творчих досягнень. Його титанічна праця полягала не лише у кількості написаних творів, а й у їхній якості та глибокому змісті, який вплинув на всю українську літературу.

Творчість Івана Франка вражає багатогранністю: він написав понад сто драматургічних творів, численні прозові та поетичні твори. Кожен із цих жанрів розкриває нові грані таланту письменника, показуючи його здатність поєднувати глибоку соціальну тематику з художньою майстерністю.

У драматургії Франка, як у «Плаї» або «Учитель», відображені складні морально-психологічні конфлікти, роздуми про соціальні та особисті дилеми, що свідчить про його глибоке розуміння людської природи і суспільних процесів. В його прозових творах, таких як «Борис Грінченко» або «Захар Беркут», Франко пропонує читачеві яскраві, захоплюючі історії, що переплітаються з глибокими філософськими роздумами і політичними мотивами.

Окремо вартує уваги поетична спадщина Франка, яка стала важливим кроком у розвитку української поезії. У його поезії можна побачити високий рівень майстерності у використанні різноманітних поетичних форм і образів. Він використовував поетичний зріз, щоб виразити глибокі внутрішні переживання людини, її прагнення до свободи, справедливості та гідності. Поезія Франка стала основою для вивчення високої майстерності в українській літературі, і його твори дійсно відкривають двері до глибокого осмислення духовного життя суспільства.

Тема 10. Осмислення українського поетичного світогляду в драматургії Л. Українки.

План занять:

1. Поетичний світ Л. Українки як великого мислителя кінця ХІХ – початку ХХ ст.
2. Драматургічні твори «Лісова пісня», «Камінний господар», «Оргія» – основа для роботи професійних акторів та режисерів на терені України.

Леся Українка є однією з найбільших постатей в українській літературі, яка створила глибокий поетичний світ, що поєднував в собі як елементи народної мудрості, так і глибокі філософські роздуми про сутність людського

існування, свободу, національну гідність і боротьбу. У її творчості відображаються найгостріші питання її часу, такі як проблема соціальної нерівності, духовної і фізичної стійкості людини в умовах несправедливості та відчуження.

Леся Українка була не лише поетом, а й філософом, її твори можна розглядати як філософські роздуми про життя, людські почуття, страждання та боротьбу. Її поезія пронизана глибоким співчуттям до людських долей, а також прагненням до змін, до свободи та рівності. Вона тонко відчувала соціальну атмосферу свого часу, зокрема, боротьбу жінок за свої права, духовний та культурний розвиток нації. Поетичний світ Лесі Українки є водночас і багатим, і складним, адже вона створювала твори, що поєднували елементи народної пісні, фольклору та високої філософії.

Твори Лесі Українки стали основою для розвитку театрального мистецтва в Україні, зокрема, для роботи акторів і режисерів, оскільки в них поєднуються глибокі психологічні конфлікти, символічні образи та надзвичайно важливі соціально-політичні теми.

«Лісова пісня» – це драматургічний шедевр, у якому Леся Українка майстерно поєднує елементи фольклору з високою поетичною мовою. Вистава є прекрасним зразком романтичного театру, який відзначається глибоким дослідженням теми людських прагнень, конфліктів між світами – реальним і фантастичним, та боротьби за любов і щастя.

«Камінний господар» – це трагічна драма, яка розкриває конфлікти між індивідом та суспільством, між особистим і колективним. Твір має глибоке моральне підґрунтя, що є підставою для аналізу й інтерпретації на сцені. Тут важливим є вираження драматичних емоцій персонажів і глибокі психологічні характеристики.

«Орґія» – це твір, який поєднує в собі елементи античної міфології та новітні соціально-політичні мотиви. Через використання символізму і багатогранних образів, цей твір став важливим джерелом для театральної роботи, де кожен персонаж має свою глибоку внутрішню боротьбу.

Творчість Лесі Українки є не тільки літературною спадщиною, але й вагомим внеском у театральну культуру, відкриваючи простір для акторів, які повинні були оволодіти складною психологічною грою та символічними образами, а також для режисерів, які повинні були вміло передавати філософське та емоційне наповнення цих драм.

Тема 11. Специфіка роботи в українському театрі корифеїв.

План занять:

1. Школа професійної роботи акторів та режисерів в українському театрі корифеїв.
2. Дослідження універсальності та синтетичності в роботі акторів в українському театрі корифеїв під час створення сценічних образів.

Український театр корифеїв – це період, коли в українському театральному мистецтві відбувся значний поступ у розвитку професіоналізму. З початком театральної діяльності корифеїв з'явилась школа, що сформувала нові підходи до акторської майстерності та режисури. Корифеї були основоположниками нової театральної школи в Україні, яка поєднувала народні традиції з класичними театральними методами.

Вони заклали основи для розвитку професійного театру, впроваджуючи системи акторського навчання, які орієнтувались на вдосконалення фізичних і емоційних навичок. Актори працювали над розвитком мови тіла, голосу, емоційної виразності, а також на вивченні класичних і народних текстів, що сприяло формуванню високого рівня сценічної техніки.

У роботі з режисерами основну увагу приділяли організації театрального процесу, створенню драматургічної концепції постановки та інтеграції всіх елементів театру в єдину театральну форму. Режисери корифеїв не лише формували сценічне дійство, а й виступали як педагогічні наставники, передаючи молодим акторам свої знання та досвід.

Ця школа стала основою для формування професійного театру в Україні, де кожен актор і режисер працював на основі глибоких народних традицій, але з урахуванням вимог новітніх театральних практик.

Однією з ключових особливостей українського театру корифеїв була його універсальність та синтетичність. Актори не тільки виконували свою роль, але й брали участь у всіх аспектах театральної роботи, від навчання до створення сценічного образу. Творчість акторів була глибоко інтегрована в постановку, що дозволяло досягти високого рівня взаємодії між усіма елементами вистави.

Універсальність означала, що актори повинні були бути здатні виконувати різноманітні ролі в різних жанрах – від драматичних до комедійних, а також працювати з різними театральними стилями. Це дозволяло акторові проявити всі свої можливості та здатність адаптуватися до різних умов.

Синтетичність полягала у взаємодії різних видів мистецтва – драматургії, акторської гри, музики, хореографії та сценографії. Актори

корифеїв працювали в умовах, де кожен елемент вистави мав взаємозв'язок із іншими. Важливою частиною процесу був пошук образу, де актор повинен був розуміти, як зібрати на сцені різні емоції, жести, міміку, рухи, щоб максимально передати внутрішній світ свого персонажа.

В умовах театру корифеїв актори стали універсальними митцями, здатними працювати з різними матеріалами та творчими стилями, що дозволяло створювати багатопланові й глибокі сценічні образи.

Драматургія корифеїв українського театру відображала глибоке розуміння соціальних і побутових проблем українського народу другої половини ХІХ століття. Цей період у розвитку українського театру був важливим етапом у становленні національної ідентичності, адже драматурги прагнули через театр висвітлити соціальні питання, зокрема боротьбу за національну незалежність, проблеми соціальної нерівності, тяжку долю селянства, національну культуру, моральні та етичні цінності.

Основною особливістю драматургії корифеїв була їх здатність глибоко проникати в суть народного життя, розуміти його болючі точки, а через театр передавати ці проблеми глядачам. Вони часто обирали сільське життя, побут і моральний стан селян як основні теми своїх п'єс, демонструючи, як соціальна нерівність, відсутність освіти, економічна відсталість і гніт феодального устрою впливали на життя простих людей. Водночас, драматурги корифеїв показували сильний характер українського селянина, його боротьбу за справедливість, стійкість у важких умовах, що робило їх твори актуальними і для того часу, і для подальших поколінь.

У п'єсах таких авторів, як І. Карпенко-Карий, М. Кропивницький, Б. Грінченко та інші, часто просвічується ідея національного відродження та соціального прогресу, що виявлялося у прагненні підняти рівень освіти, покращити умови життя селян, позбутися феодальних пережитків, але також і в розумінні потреби збереження культурних традицій і національної гідності.

Таким чином, драматургія корифеїв українського театру другої половини ХІХ століття була не лише мистецьким явищем, а й важливим соціальним інструментом, що відображав глибоке розуміння суспільних процесів і допомагав глядачеві усвідомити важливість змін у суспільстві та культурі.

Тема 12. Специфіка роботи над сценічними образами М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької.

План занять:

1. Драматургія корифеїв українського театру як глибоке розуміння соціальних та побутових проблем українського народу другої половини XIX ст.
2. Життєвий та творчий шлях М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької.

Театри корифеїв, такі як Український театр Миколи Садовського, часто ставали осередками народної просвіти та боротьби за збереження національних цінностей. Вони пропагували патріотичні ідеї, закликали до збереження рідної мови, піднімали актуальні соціальні питання, такі як селянські проблеми та становище жінок.

Актори театру корифеїв відзначалися високою емоційною та акторською майстерністю. Вони часто були багатоцільовими митцями, здатними виконувати як драматичні, так і комедійні ролі. Водночас вони не тільки грали на сцені, але й активно займалися вихованням молодих акторів, що було важливо для розвитку театральної школи.

Усі троє акторів — Кропивницький, Садовський і Заньковецька — працювали над образами, які не лише були художньо значущими, а й відображали глибокі соціальні, політичні й психологічні аспекти української нації. Їхні сценічні образи стали основою для подальшого розвитку національного театру і театрального мистецтва в цілому, адже вони вперше поєднали традиційний народний театр з сучасними театральними практиками. Важливими аспектами їх роботи були не лише емоційна виразність, але й вміння поєднувати психологічний аналіз персонажів з глибоким соціальним контекстом.

У результаті роботи над образами ці актори не тільки заклали основи для театральної традиції, але й сформували певний етап в розвитку українського театру, де народні традиції органічно поєднувались з новаторськими формами театрального мистецтва.

Тема 13. Театр «Березіль» та методика роботи акторів над сценічними образами.

План занять:

1. Реформи українського професійного театру на базі переходу від театру корифеїв до театру «акцентованого впливу», «перетворення».
2. Театр «Березіль» як велика лабораторія дослідження та пошуку нових елементів техніки і технології роботи акторів, режисерів, драматургів, балетмейстерів, сценографів, композиторів тощо.

Перехід від театру корифеїв до театру «акцентованого впливу» та «перетворення» є важливою віхою в історії українського професійного театру. Театр корифеїв був основною театральною інституцією в Україні кінця XIX – початку XX століття, що зосереджувалася на традиційному репертуарі, характерному для класичного театру. Його відмінною рисою було прагнення до вірності канонічним стандартам драматургії, акторської майстерності і сценічної стилістики. Проте вже в середині XX століття настає важливий момент реформ, пов'язаний з переходом до театру «акцентованого впливу», який орієнтується на новаторство, дослідження психології персонажів, інноваційні форми сценічного виразу та експерименти з театральними техніками.

Цей перехід став можливим завдяки новим театральним підходам, які прагнули глибше вивчити взаємодію між актором та глядачем, що призводило до більшої виразності та емоційного напруження на сцені. Театр «акцентованого впливу» зосереджувався на пошуку нових форм і засобів впливу на аудиторію, використовував сучасну драматургію, розвивав спеціальні театральні технології, що включали експерименти в сценічному оформленні, звукорежисурі та використанні освітлення для посилення емоційного ефекту. Театр став середовищем для творчих змін, що значно вплинуло на розвиток акторської майстерності, режисури та драматургії в Україні.

Театр «Березіль» під керівництвом Лесі Курбаса став визнаною лабораторією для театральних новаторів, де активно розвивались нові театральні форми, що включали не лише техніку та технології роботи акторів, а й інші елементи театального процесу — режисури, драматургії, сценографії, балетмейстерії та музики. Всі учасники театального процесу працювали як частини єдиного творчого механізму, що дозволяло створювати революційні сценічні образи.

Леся Курбас та його команда (режисери, актори, драматурги, сценографи, композитори) активно шукали нові способи виразу на сцені, які виходили за межі традиційного театального мистецтва. Театр «Березіль» став місцем, де театральне мистецтво розглядалося не лише як відтворення вже існуючого, а й як творчий пошук, який передбачав використання

різноманітних інноваційних технік, нових концепцій сценографії, експериментів з освітленням, рухами і звуком.

Зокрема, Курбас активно впроваджував ідею синтезу різних мистецтв – театру, музики, пластики, поезії, балету, що допомагало досягати нових рівнів емоційного та естетичного сприйняття у глядача. У театрі «Березіль» актори мали змогу працювати над своїми сценічними образами, використовуючи не лише традиційну акторську техніку, але й фізичні вправи, які сприяли кращому емоційному й фізичному вираженню персонажів.

«Березіль» став не просто театром, а справжнім лабораторним простором для інновацій у театральному мистецтві, де була зроблена спроба повної трансформації театральної форми, що стало основою для подальших досліджень і змін у світовій театральній практиці.

Тема 14. Поетичний кінематограф О.Довженка. Кінофільми «Земля», «Звенигора», «Зачарована Десна», «Поеми про Море».

План занять:

1. Поетичний кінематограф О. Довженка.
2. Відтворення в кінофільмах «Земля», «Звенигора», «Зачарована Десна», «Поеми про Море» нової змістовної подачі українського та європейського кінематографу в першій половині ХХ ст.
3. Літературна та кінематографічна творчість О. Довженка як вияв української ментальної поетичної душі людини.

Олександр Довженко — один із основоположників поетичного кінематографа, який ввів новаторські принципи в образотворчий та стилістичний аспект кіномистецтва. Його творчість є прикладом синтезу національної ідеї та універсальних тем людського буття, таких як любов, боротьба, смерть, ідеали справедливості, спокутування та єдності з природою. Довженко створює свій неповторний кінематографічний стиль, який характеризується великими візуальними образами, виразною символікою та метафорами, на яких збудована його художня мова. Його фільми виконані з використанням поетичних метафор, що відображають глибину внутрішнього світу героїв і загальнолюдські прагнення, одночасно зберігаючи яскраве національне забарвлення української культури.

Олександр Довженко є одним із основоположників поетичного кінематографа, який розвинув свою власну унікальну кінематографічну мову, поєднуючи глибокий національний підтекст з універсальними людськими цінностями. Його фільми відзначаються не тільки сюжетними лініями, але й

виразною візуальною мовою, символізмом, використанням метафор та поетичних образів, що робить кожен фільм справжнім твором мистецтва.

1. «Земля» (1930) - цей фільм є яскравим прикладом соціально-політичного кіно, що одночасно втілює поетичний підхід до зображення природи та людини. Фільм відзначається яскраво вираженим символізмом, зокрема через образи землі та праці, що є основними для сюжету. Довженко використовує епічні пейзажі, які виступають як носії певних ідей, а також через метафори і контрасти демонструє боротьбу за справедливість, аграрну реформу та соціальні перетворення.

2. «Звенигора» (1928) - один із перших фільмів, де Довженко поєднує історичний контекст з поетичними образами, створюючи масштабний епос про історію України. Міфологія, легенди та народні вірування переплітаються з реальними історичними подіями. Фільм не просто відображає національне минуле, а й надає йому поетичний, навіть містичний вимір, де природа, люди і їхні дії становлять єдину гармонійну цілісність.

3. «Зачарована Десна» (1957) - автобіографічний фільм, у якому Довженко майстерно поєднує спогади про своє дитинство з поетичними образами рідної природи. Через цей фільм автор не тільки відтворює атмосферу українського села, а й розмірковує про емоції, які воно викликає, про дитячий світ, сповнений чарівних миттєвостей. Довженко змальовує цей світ з глибоким ліризмом і споглядальним підходом.

4. «Поєми про Море» (1958) - цей фільм, як і попередні, насичений поетичними образами та символами, однак акцент тут на взаємодії людини з природою, в тому числі стихією моря. Сюжет фільму зосереджений на моральних дилемах, пошуках сенсу життя і глибинних питаннях буття. Тут Довженко використовує море як метафору для боротьби між добром і злом, що символізує безперервний процес пошуку внутрішньої гармонії.

Кожен з цих фільмів є частиною великої поетичної спадщини Олександра Довженка, який зробив величезний внесок у розвиток світового кінематографа. Його кінематографічна мова вплинула не тільки на українське, а й на світове кіно, запровадивши нові естетичні принципи в кіновиробництві.

Фільми Довженка мають глибоке символічне та філософське значення, відображаючи в них нові погляди на суспільство, людину та її взаємодію з природою. У таких роботах, як «Земля», «Звенигора», «Зачарована Десна» та «Поєми про Море», Олександр Довженко пропонує не просто документальний опис життя, а емоційну і поетичну інтерпретацію історичних подій та особистих переживань. Він використовує кінематограф як інструмент для дослідження внутрішнього світу людини, її боротьби, духовного пошуку та порозуміння з навколишнім світом. «Земля» ставить питання про соціальні

зміни і людські конфлікти, «Звенигора» втілює символіку національної історії, «Зачарована Десна» передає атмосферу дитинства і духовного зв'язку з рідною землею, а «Поєми про Море» фокусується на глибоких філософських роздумах про життя та смерть, природу людини. Кожен з цих фільмів формує нове бачення української культури та кіно, поєднуючи національні традиції з універсальними темами.

Довженко, будучи великим письменником і кінорежисером, відображав в своїх творах не лише філософське бачення світу, а й глибоке вивчення людської душі, її спільного з природою і всесвітом зв'язку. Через поетичну призму він змальовує образи українського села, природи, людини, її боротьби, страждань і надій. Ось чому творчість Олександра Довженка має виразний український характер, що проявляється через сприйняття життя, символіку землі та зв'язок з традиціями та віруваннями народу. У своїх кінотворах і літературних роботах він демонструє певну духовну і ментальну глибину, що говорить про внутрішнє «я» українця, його постійну боротьбу за гідність, про безперервне прагнення до свободи та розвитку. Творчість Довженка – це своєрідний вияв української ментальності, що знаходить відгук не лише в національному, а й у світовому культурному контексті. Його поетичні образи, зокрема через зображення природи, людських переживань, символів життя і смерті, стають важливими для дослідження української духовної суті.

Тема 15. Осмислення роботи над кінообразами в поетичних фільмах С.Параджанова «Тіні забутих предків», І.Миколайчука «Білий птах з чорною відзнакою», «Вавилон ХХ», Л.Осика «Захар Беркут».

План занять:

1. Художні ігрові кінофільми, створенні на студії О. Довженка, – доказ великих національних здобутків митців другої половини ХХ ст.
2. Покази українського поетичного кіно на європейських міжнародних кінофестивалях, їх здобутки та досягнення.
3. Поетичне кіно в поєднанні з поетичним театром – нові можливості техніки і технології роботи професійних акторів, режисерів, сценографів, композиторів тощо.

Кінематографічна студія О. Довженка, заснована в 1941 році, стала одним з основних центрів розвитку українського кіно. Створені на цій студії художні ігрові фільми не тільки мають велике культурне значення для України, а й зайняли гідне місце в світовій кінематографії. Вони стали доказом

національних здобутків українських митців, оскільки відображають глибокі національні теми, історичні етапи розвитку українського народу, а також складні соціальні та моральні питання. Virізняються поетичним стилем, виразними кінообразами, оригінальними прийомами візуальної реалізації. Кінофільми таких режисерів, як Олександр Довженко, Іван Кавалерідзе, Юрій Ілленко, стали основою для нового етапу українського кінематографа, що став частиною культурної спадщини ХХ століття.

Поетичний кінематограф, представлений у творчості С. Параджанова, І. Миколайчука та Л. Осика, є вагомою частиною української кінематографії, що відзначається глибоким зануренням в культуру, символіку та внутрішній світ персонажів через використання кінематографічних образів. Вивчення роботи над кінообразами в таких фільмах дозволяє глибше зрозуміти, як режисери через візуальні та метафоричні елементи створюють багатопланові образи, що відображають національні, історичні та філософські аспекти.

1. «Тіні забутих предків» (С. Параджанов):

У фільмі Параджанова образи, створені через поетичну метафору, обігрують теми гуцульської культури, природних стихій та міфології. Режисер використовує символи, які пов'язані з природою, ритуалами, а також з глибинними народними переконаннями, створюючи світи, в яких взаємодіють люди та духи природи. Природа стає невід'ємною частиною кінообразу, її рухи й зміни відображають внутрішні зміни героїв.

2. «Білий птах з чорною відзнакою» (І. Миколайчук):

У цьому фільмі Миколайчук створює образи, які поєднують реалії села з глибинними психологічними та метафоричними темами. Образи героїв і навколишнього світу часто перетворюються на символи боротьби за збереження національних цінностей та духовної спадщини. Герої намагаються знайти свою ідентичність у контексті внутрішніх і зовнішніх конфліктів. Кінообрази в цьому фільмі розвиваються через використання народної традиції і драматургії, що підсилює емоційне навантаження.

3. «Вавилон ХХ» (І. Миколайчук):

Фільм виводить на перший план глибокий психологічний конфлікт, в якому герої проходять через ідеологічні, моральні та соціальні випробування. Образи стають метафоричними фігурами, що відображають глобальні питання, зокрема пов'язані з розвитком цивілізації, взаємозв'язком між людиною та світом. Історичні і соціальні теми переростають у роздуми про моральний вибір та існування в умовах складної реальності.

4. «Захар Беркут» (Л. Осика):

Літературна основа цієї картини, що черпає натхнення з народної епопеї, переносить кінообрази в історичну реальність середньовіччя. Образи

героїв фільму виступають як символи боротьби за свободу і справедливість. Режисер через ці образи намагається візуалізувати не лише конкретні історичні події, а й прагнення народу до самовираження та збереження гідності.

Всі ці фільми мають спільну рису: вони створюють багатопланові кінообрази, що не тільки розповідають історії, а й відображають глибокі філософські, соціальні та культурні рефлексії. Вони поєднують в собі елементи національної ідентичності, міфології, а також сучасні інтерпретації історії, що дозволяє їм бути актуальними й вічно живими у контексті української кінематографії. Осмислення роботи над кінообрусами в цих фільмах дає змогу краще зрозуміти, як кінематограф може бути потужним інструментом для висловлення національних переживань та універсальних тем.

Українське поетичне кіно, зокрема кінематограф О. Довженка та інших майстрів, здобуло широке визнання на міжнародній арені. Європейські кінофестивалі стали важливими платформами для демонстрації українських фільмів, їх автори отримували нагороди та високу оцінку за унікальну поетичну мову, новаторські візуальні рішення та глибину змісту. Особливе місце посіли роботи, що поєднують символізм, метафору і глибоке осмислення національної історії та духовної спадщини. Покази українського кіно на таких фестивалях як Каннський, Венеційський, Берлінський кінофестиваль засвідчили високу оцінку світової кінокритики і підтвердили значення українського кіно у світовому кінематографічному контексті.

Поетичне кіно в поєднанні з поетичним театром відкриває нові можливості для професіоналів кінематографічної та театральної сфери. Завдяки поєднанню виразної візуальної мови з поетичними текстами, метафорами та символами створюється потужний емоційний ефект, що торкається глибоких рівнів сприйняття глядача. Актори можуть розвивати свої образи, використовуючи техніки театральної гри та кінематографічної акторської майстерності, а режисери отримують можливість працювати з багатоплановими образами, поєднуючи театральну сцену та кіноекран. Сценографи, композитори, балетмейстери також отримують можливість створювати нові, оригінальні рішення, що відзначаються візуальною поезією, використанням художніх елементів як на сцені, так і в кадрі. Таким чином, поетичне кіно та театр стали потужними інструментами для розширення можливостей творчої майстерності та розвитку українського культурного простору.

Тема 16. Використання в сучасних театральних та кіно технологіях поетичного спрямування: Б.Ступка, Ф.Стригун, В.Сумський, Р.Недашківська.

План занять:

1. Використання в сучасних театральних та кіно технологіях поетичного спрямування митців: акторів та режисерів.
2. Неповторність індивідуального вираження сценічних та кінообразів методикою техніки та технології роботи в поетичному театрі та кіно: Б.Ступка, Ф.Стригун, В.Сумський, Р.Недашківська, А.Плохотнюк.

Поетичне спрямування в театрі та кіно є важливою складовою сучасної сценічної і кінематографічної практики. Цей підхід охоплює не лише використання поетичної мови, але й акцент на глибоке розуміння символіки, метафор та емоційного насичення, що передається через технології сцени та екрану. Сучасні актори та режисери, які працюють в поетичному театрі і кінематографі, застосовують новітні техніки і технології для створення сценічних і кінообразів, що поєднують емоційний і інтелектуальний вимір.

Техніки, застосовувані у поетичному спрямуванні, включають: інноваційні підходи до акторської гри, використання спеціальних сценічних ефектів, метафоричних елементів, відеоінсталяцій, оригінальних монтажних рішень, що допомагають створювати багатогранні, глибокі і символічні образи. В таких роботах важливим є акцент на співвідношення реальності та символізму, що дозволяє актору не тільки відтворювати емоції персонажа, але й втілювати універсальні теми, відображаючи внутрішні конфлікти, моральні питання, соціальні та культурні проблеми через символіку та поетичну образність.

Режисери, що працюють в поетичному жанрі, використовують таку технологію, яка дає акторові свободу для інтерпретації сценарію, створюючи сценічний простір, в якому актори розкривають образи через свою гру та взаємодію з іншими артистами. У поетичному кіно це відображення характеру героїв та ситуацій виходить через сильну візуальну мову, що підсилюється звуковими та музичними ефектами.

Кожен із зазначених митців залишив яскравий слід у розвитку поетичного театру та кінематографу в Україні. Вони відомі своєю здатністю втілювати складні, багатопланові образи через індивідуальні методики роботи, що поєднують техніки акторської гри з інноваційними технологіями сценічного оформлення.

1. Б. Ступка – визначний український актор, чия техніка роботи була позначена глибоким психологізмом та здатністю до глибокої внутрішньої трансформації персонажа. Його підхід до поетичних ролей характеризується відчуттям символічності, що дозволяє йому створювати образи, які наповнені емоційним змістом і філософським підтекстом. Він умів поєднувати реалістичну гру з високою поетичною виразністю.

2. Ф. Стригун – режиссер та актор, чия творчість передбачала глибоке дослідження символічних та метафоричних аспектів творів. Стригун вмів використовувати техніку візуальних ефектів і сценографії для створення поетичних картин, що вражали і розкривали зміст не лише на рівні тексту, а й через образи.

3. В. Сумський – актор, який втілював поетичні образи через своє розуміння внутрішнього світу персонажа. Його гра була позначена великим емоційним діапазоном, а його сценічні образи завжди поєднували глибокий психологічний підтекст з символічними елементами, що доповнювало образи його героїв.

4. Р. Недашківська – актриса, яка відома своєю здатністю проникати в глибину образу, створюючи вражаючі поетичні портрети персонажів через емоційне напруження та символічне вираження. В її роботах поетичний аспект є не лише формою, а й основною сутністю кожного героя, що робить її роль у поетичному театрі незабутньою.

Ці митці продовжують традиції українського театру та кіно, використовуючи у своїй роботі техніки та технології, які дозволяють поєднати емоційну, психологічну глибину образів з багатозначними поетичними символами, що робить їх роботи неповторними й унікальними.

5. ПИТАННЯ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

1. Життєвий та творчий шлях І.Котляревського.
2. Життєвий та творчий шлях Г. Квітки-Основ'яненка.
3. Життєвий та творчий шлях Г.Сковороди.
4. Вхідження в національну свідомість та народне життя філософії, відтвореної в творах Г.Сковороди.
5. Життєвий та творчий шлях Т.Шевченка.

6. Розуміння творчості Т.Шевченка як поета, мислителя, художника і патріота-борця за визволення українського народу.
7. Життєвий та творчий шлях І.Франка.
8. І.Франко як народний філософ та народний письменник, продовжувач традицій Т. Шевченка в кінці ХІХ – на початку ХХ ст.
9. Життєвий та творчий шлях Л.Українки.
- 10.Український театр корифеїв та його професійне осмислення митцями України у другій половині ХІХ ст.
- 11.Дослідження універсальності та синтетичності в роботі акторів в українському театрі корифеїв під час створення сценічних образів.
- 12.Життєвий та творчий шлях М.Кропивницького, М.Садовського, М.Заньковецької.
- 13.Правда життя, великі знання національної культури, високопрофесійні ознаки вокалу, хореографії, одягу, реквізиту, бутафорії тощо в професії актора.

6. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Значимість творчості І.Котляревського та Квітки-Основ'яненка та їх вплив на розвиток українського театру.
2. Специфіка роботи акторів в українському театрі корифеїв.
3. Життєвий і творчий шлях Г.Сковороди та його вплив на формування українського поетичного театру.
4. Театр «Березіль» та його творчі лабораторії.
5. О.Довженка та його вплив на формування українського поетичного кіно.
6. Життєвий і творчий шлях Л.Курбаса.
7. Життєвий і творчий шлях М.Заньковецької та її акторський метод роботи.
8. Джерела формування українського поетичного театру.
9. Становлення українського поетичного кіно в ХХ ст.
- 10.Збереження традицій українського поетичного театру та кіно в кінці ХХ - початку ХХІ ст.
- 11.Життєвий творчий шлях Кропивницького та його акторський метод роботи.
- 12.Життєвий і творчий шлях М.Садовського та його акторський метод роботи.

- 13.І.Миколайчук та його режисерські та акторські роботи в українському кінематографі .
- 14.Життєвий і творчий шлях Т.Шевченка та його вплив на український поетичний театр.
- 15.Метод роботи актора в театрі «Березіль». «Перетворення» - шлях до сценічного образу.
- 16.Л.Українка та її вплив на український поетичний театр.
- 17.Життєвий і творчий шлях М.Старицького.
- 18.Життєвий і творчий шлях І.К.Карпенка-Карого.
- 19.Життєвий і творчий шлях І.Франка та його вплив на український поетичний театр.
- 20.Специфіка роботи акторів в експериментальному Молодому театрі під керівництвом Л.Курбаса.

7. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ ТА МЕТОДИ ДЕМОНСТРУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Рівень досягнення запланованих результатів навчання перевірятиметься за допомогою рубіжних етапів контролю у формі усного опитування та практичного виконання тем курсу. Оцінка залежить від якості виконання завдань самостійної роботи студентів.

Завданням оцінювання є перевірка розуміння та засвоєння навчального матеріалу.

Студент повинен вільно орієнтуватися в поняттях дисципліни, а також застосовувати їх практично.

Шкала орієнтовного нарахування балів за основні форми навчальної діяльності:

Робота на лекціях – максимально 10 балів;

Робота на практичних заняттях – максимально 20 балів;

Робота на семінарських заняттях – максимально 20 балів;

Самостійна робота – максимально 20 балів;

Підсумковий контроль максимально 30 балів;

Всього 100 балів.

Схема нарахування балів, які отримують здобувачі вищої освіти:

Поточна успішність																Залік	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	30	100
3	3	3	3	3	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

№ з/п	Найменування	Номер теми
1	Навчальна програма	1-12
2	Робоча програма	1-12
4	Аудиторія (спеціальний зал для занять)	1-12
5	Вигородки, елементи костюмів, реквізит	11-12

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антонович Д. Триста років українського театру, 1619-1919.- Львів, 2001
2. Барнич М. Майстерність актора: техніка "обману": навч. посіб. з майстерності актора (лекції та практ. заняття) – Київ: Ліра-К, 2016
3. Борис, Ігор. Тайнство творіння актора та режисера [Текст] : науково-дослідницька монографія / Ігор Борис. – Харків : Друкарня Мадрид, 2020. – 224 с.
4. Борис І.О., Плохотнюк Г. М. Майстерність актора : прогр. та навч.-метод. матеріали до курсу для студ. спец. «Театр. мистец.» / М-во культури і туризму України, Харк. держ. акад. культури, Каф. майстерності актора; [уклад. : І. О. Борис, Г. М. Плохотнюк]. — Х. : ХДАК, 2007. — 40 с.
5. Брокетт О. Г. Історія театру : [посібник]. – Львів : Літопис, 2014

6. Брук Пітер. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр / Перекл. з англ. Я. Винницької та О. Матвієнко, післямова Б. Козака. – Львів, 2005.
7. Веселовська Г. І. Сучасне театральне мистецтво : навч. посібник – К.: НАКККіМ, 2014
8. Гротовський Є. Театр. Ритуал. Перфомер. / Є. Гротовський. – Львів: Факел, 1999. – 185 с.
9. Історія українського театру. У 3 т. / Л. Барабан та ін. ; НАН України, ІМФЕ ім. М. Рильського. Київ, 2009. 876 с.
10. Клековкін О. Ю. Містерія у генезі театральних форм і сценічних жанрів : навч. посібник. – К. : КДІТМ ім. І.К. Карпенка-Карого, 2001
11. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього. Київ : Факт, 1998. 469 с.
12. Красильникова О. В. Історія українського театру ХХ сторіччя : монографія. Київ : Либідь, 1999. 208 с.
13. Курбас Л. Філософія театру / Л. Курбас; упоряд. М. Лабінський; [ред. М. Москаленко]. Київ : Основи, 2001. 917 с.
14. Наконечна О. Детермінанти створення і втілення сценічного образу в театральному мистецтві: монограф. / О. Наконечна. – Одеса: Астропринт, 2006. – 248 с.
15. Паві П. Словник театру. Львів, 2006. - 640 с.
16. уклад. І. О. Борис. Шлях до професії актора театру та кіно (відповідно до вимог ECTS): навч.-метод. посіб. з навч. дисципліни "Майстерність актора" для студ. 1-4 курсів спец. "Актор драм. театру та кіно". Х. : ХДАК, 2012

Додаткова

17. Гринишина М. Театральна культура рубежу ХІХ–ХХ століть : Реалізм. Дискурс / Ін-т проблем сучас. мистецтва НАМ України. Київ : Фенікс, 2013. 344 с.
18. Єрмакова Н. Березільська культура : історія, досвід / Ін-т екран. мистецтва Нац. акад. мистецтв України. Київ : Фенікс, 2012. 512 с.
19. Коломієць Р. Г. Традиції, канони і новації українського театру. Початок ХІХ – початок ХХ ст. / Ростислав Григорович Коломієць; Ін-т проблем сучасн. мист-ва НАМ України. – К.: Інтертехнологія, 2008 – 135 с.
20. Корнієнко Н. Український театр у переддень третього тисячоліття. Пошук (Картини світу. Ціннісні орієнтації. Мова. Прогноз). – К. : Факт, 2000. 160 с.
21. Миленька Г. Д. Історія зарубіжного театру (від Античності до Просвітництва: [навч. посібник]. – К. : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П.

Драгоманова, 2007

22. Нариси з історії театрального мистецтва України ХХ століття : Акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ : Інтертехнологія, 2006. 1054 с.
23. Проскураков В. Архітектура українського театру. Простір і дія. – Львів : Вид-во нац. ун-ту "Львівська політехніка", 2001
24. Український театр ХХ століття : антологія вистав / Нац. акад. мистецтв України, Ін-т проблем сучас. мистецтва ; за заг. ред. М. Гринишиної. Київ : Фенікс, 2012. 963 с.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека Харківської державної академії культури <http://lib-hdak.in.ua/>
2. Харківська міська спеціалізована музично-театральна бібліотека <http://mtlib.org.ua/>
3. Харківська державна наукова бібліотека імені В. Г. Короленка <https://korolenko.kharkov.com/>

Навчальне видання

РОБОТА АКТОРА В ПОЕТИЧНОМУ ТЕАТРІ ТА КІНО

Навчальна програма до курсу
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності
026 «Сценічне мистецтво»,
ОП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»

Укладач:
Борис Ігор Олександрович, за
служений діяч мистецтв України,
доцент, професор кафедри майстерності актора ХДАК

В авторській редакції

Комп'ютерний набір І. Борис

План 2025

Підписано до друку 27.02.2025 р. Формат 60x84/16
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап. Друк ризограф
Ум. друк. арк. _____ Тираж 100. Зам № _____

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rvv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.